

EL MÓN, DECIDIDAMENT, ÉS INTEL·LIGIBLE

Un arbre té un únic tronc arrelat en la terra del qual emergeix un cert nombre de branques primàries, de les quals emergeix un cert nombre de branques secundàries de les quals emergeix un cert nombre de branques terciàries... de les quals parteix un cert nombre de branques finals d'on brollen un cert nombre de vèrtexs terminals, diguem-ne fulles. Totes les fulles d'un arbre comparteixen el mateix tronc. Moltes fulles, encara que potser no tantes, comparteixen una mateixa branca primària, moltes més, tot i que potser encara menys, comparteixen una mateixa branca secundària... i així fins a un cert nombre de fines branques finals d'ordre $n-1$ que ja només tenen, si en tenen, vèrtexs terminals o fulles. Una bona metàfora és que, per a qualsevol fragment de realitat constituït per un conjunt d'objectes i fenòmens (representable per n fulles), hi ha un coneixement intel·ligible (representable per la fronda d'un arbre compatible amb aquestes fulles). La teoria matemàtica dels grafs arboris respon a aquesta pregunta crucial, quantes frondes o brancatges connecten n fulles? I la resposta (Cayley) és: n elevat a $n-2$. Déu n'hi do. La ciència, senzillament, en tria una: la més objectiva, la més intel·ligible, la més dialèctica, la més universal.

Una classificació, com per exemple la de Linné per als éssers vius, és una forma de comprensió, un arbre en què només les fulles representen objectes reals, els individus vius. Tu mateix, lector, ets una fulla d'arbre amb un DNI irrepètible, que comparteixes amb tots els lectors i amb tots els éssers humans que han existit en la realitat d'aquest món una mateixa branca de l'espècie de l'*Homo sapiens sapiens*, la branca de grau onze, que procedeix de la branca, de grau deu, anomenada *gènere* (*Homo*, com l'*Homo neardentalensis* o com l'*Homo erectus*), que procedeix de la branca de grau nou anomenada *família* (*Hominidae*, com els *Austropithecus aferensis*), que procedeix de la branca de grau vuit anomenada *superfamília* (*Hominioidea*, com els goril·les o els ximpanzés), que procedeix de la branca de grau set anomenada *subordre* (*Anthropoidea*), que procedeix de la branca de grau sis anomenada *ordre* (primats, com la mona aranya o la mona llanosa), que procedeix de la branca de grau cinc anomenada *classe* (mamífers, com un llop o un

© Jorge Wagensberg

ós), que procedeix de la branca de grau quatre anomenada *subtipus* (vertebrats, com un peix o un pardal), que procedeix de la branca de grau tres anomenada *tipus* (cordats, com un cuc o una formiga), que procedeix de la branca de segon grau anomenada *regne* (animal, com una medusa o una estrella de mar), que procedeix de la branca primària anomenada *superregne* (eucariotes, com qualsevol animal o planta) que procedeix del tronc anomenat *món viu* (com qualsevol ens viu amb què compartim el mateix codi ge-

nètic). És clar que amb el mateix bocí de realitat, el conjunt de tots els individus vius que existeixen o han existit, es poden fer moltes classificacions més, és a dir, es poden proposar (inventar) moltes frondes més. Jorge Luis Borges, en un text hilarant (*El idioma analítico de John Wilkins*. Emecé editors, 1960) escriu que en una certa enciclopèdia xinesa:

[...] els animals es divideixen en *a*) pertanyents a l'empeador, *b*) embalsamats, *c*) ensinistrats, *d*) garrins, *e*) sirenes, *f*) fabulosos, *g*) gossos solts, *h*) inclosos en aquesta classificació, *i*) que s'agiten com bojós, *j*) innumerables, *k*) dibuixats amb un pinzell finíssim de pèl de camell, *l*) etcètera, *m*) que acaben de trencar el pitxer, *n*) que de lluny pareixen mosques.

Al que respon Michel Foucault en *Les mots et les choses, une archéologie des sciences humaines* (Gallimard, 1966):

[...] aquest text de Borges m'ha fet riure durant molt de temps, no sense un cert malestar difícil de vèncer.

Per tot això podríem desautoritzar (i no obstant això disculpar) el cèlebre aforisme d'Einstein:

El més incompreensible del món és que el món siga comprensible

Un món totalment intel·ligible és aquell en el qual res no té res a veure amb res, un món representat per un bosc d'arbres amb una única branca i una única fulla. I tot això sense tenir en compte que la realitat material del món (les fulles) consta d'unes 10 elevat a 80 partícules que tenen una història comuna.

JORGE WAGENSBERG

Director de l'Àrea de Ciència i Medi Ambient, Fundació La Caixa, Barcelona